Ա. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 204 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 1 ՆՈԵՄԲԵՐ 1899 13 ՆՈԵՄԲԵՐ 1899 (Ն.Տ.)

10 ՓԱՐԱ

ԱՒԵՏ ՈՒ ԱՆՕՐԻՆ
ՏՈՊՐԱՆ ՁԻՒԼԻԼԻՊՕՅԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պուլը Ալի Ջաւտեհի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ادارہ خانہ سی
باب عالی جادہ سی نومرو ۲۰
Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻԻ
Խմբագրութեան ուղղուած ո՛և է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏԻՒՈՎ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ դր. 75
6 » » » 40

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Թղթատարի ծախիտը մէջ վրայ
12 ամիսը կանխիկ դր. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍՕՍԱՀԱՏՈՒՑՄԱՄԲ
Թղթատարի ծախիտը մէջ վրայ
12 ամիսը կանխիկ ֆր. 22
6 » » » 11

ՏԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրչ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍԻՒՐՀԱՆԴԱԿ կը հրատարակուի ամէն օրուան առաւօտեան արշալոյսին։

ԵՐԿՈՒ ՄՐՑԱԿԻՑՆԵՐԸ

Բ.

Միջազգային յարաբերութեանց մէջ այնպիսի կէտեր կան, որոնք որոշակի կերպով կը գծեն բնական մրցումի և ձրի թշնամութեան միջև գտնուող սահմանը։

Հէրաթի և Պարսկային ծոցի վրայ ռուս լրագիրները չատ խօսեցան։

Պարսկային ծոցը, Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջև բնական մրցումի ջուրերը ալ կը պարունակէ, բայց ձրի թշնամութեան զանգուած ալ կայ անոր մէջ

Իսկ Հէրաթի, սակ Հնդկաստանի դէմ որոշ սպառնալիք մը ըլլալուն, ձրի թշնամութենէն ուրիշ հանգամանք մը ունեցած չի կրնար ըլլալ։

Ռուս զինուորական դասակարգը և Ռուս ժողովրդեան ամէն պարագայի տակ Անգլիոյ թշնամի ըլլալ ուխտող մասը, Թրանսվալի պատերազմին մէջ Անգլիոյ ունեցած ներկայ դժուարութենէն օգտուա քաղելով, դէպ ի Հէրաթ և Պարսկային ծոց յառաջխաղացութեան կը փափաքին եղեր։ Մինչեւ այստեղ հոգ ընելիք բան չկայ, քանի որ գործը միայն փափաքի սահմանին մէջ է դեռ։

Այն փափաքը Թրանսվալի պատերազմին հետ ծագումն առած նոր փափաք մը չէ։ Մինչև իսկ Խրիմու պատերազմին, և անոր յաջորդող Հնդկական մեծ ապստամբութեան առեն ալ կար անիկայ, երբ գործադրութիւնը աւելի հաւանական և աւելի մօտ էր պատականի հաշիւներու։

Խրիմու պատերազմին առեն Ռուսաց գլխաւոր ազգային թշնամութիւնը և ոխը Անգլիոյ դէմ էր։ «Փրոնսայինները Մօսքուայի վրէժը լուծել կ'ուզեն, ասիկայ կրնանք հասկնալ. բայց Անգլիացիք ինչ կ'ուզեն մեզմէ. իրենց նպատակը ուրիշ բան չէ, այլ կործանել զմեզ» կ'ըսէին։ Ըսենք թէ Խրիմու պատերազմին առեն Ռուսիա նեղը մըտնելով բուն ինքզինքը պաշտպանելու զբաղելուն, Հէրաթի, Պարսկային ծոցի կամ Աֆղանստանի կողմէն Հնդկաստանի սպառնալու ընթացքի մը չէր կրնար հետեւիլ։ Բայց Խրիմու պատերազմը վերջանալէն յետոյ, երբ խաղաղութեան պայմաններուն պատճառաւ, Ռուսերուն Անգլիացոյց դէմ ունեցած զայրոյթը աւելի ևս սաստկացած էր։ ահա Հնդկաստանի մեծ ապստամբութիւնը կը ծագէր, որ իր անմիջական վիճակովը և հետեւութիւններովը, Թրանսվալի պատերազմէն ալ աւելի ծանր էր, և հոն ալ ճիշդ նոյնկայ պատերազմին պէս մինչև օգնական զօրաց հասնիլը, Անգլիացիները չարաչար կերպով կը յաղթուէին. (յիշեցէք Լիւքնովի պաշարումը և այլն. և այլն)։

Մինչև իսկ չատեր մինչև այսօր կ'ըսեն թէ՝ Հնդկական տարապէտակ ծպտեալ Ռուսեր, Հնդիկ զօրքը ապստամբեցուցած էին Անգլիացի սպանելուն և գինուոլներուն դէմ, մինչ այս վերջինները փոքրամասնութիւն էին։

Ռուս խառնակիչներու պատմութիւնը ուղիղ եղած ըլլայ թէ սխալ, ահագին ապստամբութիւնը կար ու կը մնար, իր ամէն ահաւոր հետեւանքներովը, և Ռուսիա ո և է կերպով ծանր զբաղմամբ մը նեղուած չէր։ Ուրեմն գերազանց առիթ մը կրնար ունենալ Հէրաթի և Աֆղանստանի կողմերէն միանգամայն Հնդկաստան արշաւելու, և Խրիմու վրէժը Անգլիացիներէն հանելու։ Բայց չըրաւ այնպէս, և հետեւութիւնը միայն դիտելով Անգլիացիները ազատ թողուց որ իրենց անհոն զօրութեամբը և պահեստի առատ աղբիւրներովը վերջապէս յաջողեցան այն ահարկու Հնդկական ապստամբութիւնը։

Պետութեանց քաղաքականութեան մէջ, միայն զգացման հետեւութիւնն եղող մտերմութեան պէս, վրէժ ըսուած բանն ալ չկայ։ Ատոնք ռամկին երազն են, երբ խնդիրը միջազգային է. իսկ իրական արժէք մը ունին միայն այն առեն, երբ խնդիրը պարզ անհատական յարաբերութենց մէջ կը կայանայ։

Անգլիա՝ որ Խրիմու դաշնակցական արշաւանքին հեղինակը եղած էր, ոչ թէ լոկ ձրի թշնամութեան մը պատճառաւ, այլ պետական շահերու ստիպմամբը Ռուսիոյ վրայ գացած էր. ուստի Ռուս ժողովուրդին և անոր բերան եղող Ռուս լրագիրներէն ոմանց այլ և այլ վրիժառութեան աղաղակները միմիայն նուագարանի ձայնի մը չափ ազդեցութիւն կրնային ունենալ պետական ականջներու վրայ, երբ պետական շահերը և լուրջ հաշիւներ համաձայն չեն այդ աղաղակներուն հետեւելու։

Արդ, ինչ հաշիւներ և ինչ պետական շահեր որ կային Խրիմու պատերազմին, Հնդկաստանի ապստամբութեան, Աֆղանստանի կռիւին, Բամիրի դէպքին և Սուտանի պատերազմին առեն, կարծենք միեւնոյնները կան նաև ներկայ Թրանսվալեան պատերազմին մէջ։

Հէրաթ և Աֆղանստան, միմիայն Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ վերջնական համաձայնութեան կը սպասեն, որուն ժամանակը յայտնի չէ։ Իսկ Պարսկական ծոցին մէջ գերակչիռ շահեր ունեցողները միայն Անգլիա եւ Ռուսիա չըլլալով, ամէն կողմին շահերը համաձայնեցնելու բարեկամական կարգադրութեան դիւրութիւնը և վարձարութիւնը մինչեւ որ ներկայանայ, իրարու հակելու, եւ մէկ կողմին աւելի քայլ մը առնել չտալու համար, նախազգուշութիւն միայն պիտի կարենայ ի գործ դրուիլ առ այժմ։

Ճանկարծակի կերպով բուռն միջոցներ ի գործ դրուիլը անկարելի է չենք ըսեր. բայց ներկայ պարագաներուն մէջ ճամբային եւրոպայի Անքլիոյ դէմ միահամուռ դաշնակցութեան այս Ռուսական մասը, գործնականապէս ճաւանականութեան չարքին մէջ չերեւիր դեռ։

Հէրաթի, Աֆղանստանի եւ Պարսկային ծոցին կողմէ առանց նախնական համաձայնութեան, ո եւ է բուռն չարժում մը բնական մրցման սահմանէն դուրս ելլելով, պարզապէս Անգլիոյ դէմ ձրի թշնամութեան կարգ կ'անցնի։

Բաւական ժամանակէ ի վեր այնպիսի քաղաքական դարու մը մէջ կ'ապրինք, որ անպաշտօն անձինք ինչ որ ալ ըսեն, մեծ տէրութենց առաջին հոգածութիւնն է կարելի եղածին չափ խոյս տալ իրարու հետ պատերազմելէ, եւ ամէն միջազգային խնդիրները լուծել կ'աշխատին կա՛մ համաձայնութեամբ, կամ փոխադարձ փոխարինութեամբ եւ կամ լուծելային հաճութեամբ։

Ռուսիան բռնի Հէրաթի, Զինաստանի, Հնդկաստանի, Աֆղանստանի և Պարսկային ծոցին վրայ ղրկող պարտնները արդեօք անդամ մը կը մտածե՞ն որ ասկէ հետեւելիք Անկլօ-Ռուսական պատերազմ մը՝ Ֆրանքօ-Գերման պատերազմէն չատ աւելի ահարկու կ'ըլլայ իր տարափոխիկ բնութիւնովը։

Մահու և կենաց պատերազմը կ'ըլլայ ան, որուն մէջ երկու կողմն ալ կրնան կործանիլ, բայց հաւանական չերեւիր որ առաջին կործանողը Անգլիոյ կողմը ըլլայ։

Բարեբախտաբար, պետութիւնները՝ անպաշտօն, անպատասխանատու, չատ թեթեւ կերպով մտածող և բաղդախնդիր անհատներու պէս չեն խորհիր։

Լ. ՓՈՇԱՆՑԵԱՆ։

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐԸ
ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պարսկաստանի զանազան քաղաքներուն մէջ Հայերը ունին մօտաւորապէս 10 գրադարան-ընթերցատուներ։

1.—Սպահան (Նոր-Ջուղայ) իր գրադարանը ունեցած է 1586-1603 թուականներուն, մանաւանդ Ամենափրկիչ վանքին մէջ։ Այս մասին վկայութիւն կը բերենք Ցարութիւն Թ. Տէր Յովհաննէսեանցի գրած «Պատմութիւն Նոր Ջուղայու որ յԱսպահան» գրքէն։—

«Թէ՛ ըստ ծերոցն աւանդութեան, թէ՛ ըստ վկայելոյ ոմանց ձեռագիր թղթոց, և թէ ըստ արդի նշխարեալ մատենից, յայտնի լինի թէ ի Ջուղայ (Սպահանի) մանաւանդ ի վանքն Ամենափրկչի եղեալ են բազում ձեռագիր մատեանք։ Զուղայեցիք կամ այլ գաղթականք Հայոց ունելով սէր առ գրականութիւն, և գիտելով զմատենից յարգ, խնամով բերին ընդ ինքեանս զմատեանն զոր ունէին։ Ուստի ոչ սխալիմաւթէ Զաղա եկն մատենադարան Հայոյ՝ յետ գաղթականութեան հայ ժողովրդոյն ի Պարսկաստան. 1586-1603 Թ. Ք.»

Ուրեմն, Նոր Ջուղայի այս մատենադարանը՝ Պարսկահայերու անդրանիկ մատենադարանը կարող ենք համարիլ։ Սակայն չգիտենք թէ հասարակութիւնը հիմա այդ մատենադարանէն օրչափ կ'օգտուի, և կամ թէ ինչ վիճակի մէջ կը գտնուի այն։ Այս մասին, եթէ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի առաջնորդ Տ. Մաղաքիա եպիսկ. Տէրունեան, հարկ եղած տեղեկութիւնները լրագրութեամբ հաղորդէ, չատ գոհ կը մնանք, մանաւանդ երբ այդ տեղեկութենց կցուի ձեռագիրներու մէկ ցուցակը։

2.—Դաւրէժի Բերդաթաղը ունեցած է իր ընթերցատունը 1874 թուականին, Ատրպատական գաւառին մէջ։ Նախաձեռնարկները եղած են՝ Տ. Անդրէաս եպսկ. Տէր Անդրէասեան (Պոլսեցի), Ալիքսան Խան Գորոյեանց, Յովակիմ Ֆէնէրճեան (Պոլսեցի), Յակոբ Համեան (Պոլսեցի), եւն։

Հիմնարկութեան առաջին տարիները չատ փայլուն վիճակ մը ունեցած է, բայց այժմ չատ տխուր և ինկած կացութեան մէջ է. ոչ միայն նոր նոր գրքերով չէ հարստացած, այլ ընդհակառակն եղած գիրքերն ալ չորթուած են, ընթերցատան հսկող վարչութիւնները՝ անհոգ, իրենց պաշտօնին անյարմար և անճարակ մարդիկ եղած են, և նոյն իսկ անոնցմէ ոմանք իւրացուցած են ընթերցատան գրքերը... Դաւրէժի մէջ ազգային պաշտօններու գլուխ անցնողները, բնաւ երբէք պատասխանատուութեան գաղափարը չունին. իրենց կամքին ուզածին համեմատ կը վարուին, որպէս թէ ազգային հաստատութիւնները իրենց սեփականութիւններն եղած ըլլային։ Ընթերցատան գրացուցակին մէջ 100ին 30 կամ աւելի կորսուած գրքերու անունները կը տեսնուին. այս կորուստին ոչ ոք ինքզինքը պատասխանատու կը ճանչնայ։ Այս առթիւ վոքր միջադէպ մը պատմեմ։

Հանգուցեալ Յովակիմ աղա Ֆէնէրճեան օր մը չուկան պարսիկ Ռեւշէի մը ձեռքը կը տեսնէ Պարոնեանի Թոփալեանին հատորներէն, զոր ինքը նուիրած է եղեր յիշեալ ընթերցատունին, Սահրպեալ, իր նուիրած այդ հատորները նորէն ծախու կ'առնէ Պարսիկէն, և կը փոխադրէ իր սեփական գրադարանը։ Այս զարմանալի միջադէպը՝ կարծեմ բաւական լոյս կարող է սփռել այդ ընթերցատան ներկայ տխուր, քայքայեալ վիճակին վրայ։

Այ հասարակ ժողովուրդը չատ քիչ կ'օգտուի այդ ընթերցատունէն, թէ՛ տեղին անյարմարութեան և թէ կառավարելու գէշ եղանակին պատճառով։ Կարծեմ չաբաթը երկու օր երեք ժամ միայն բաց է։ Այս կարգի հասարակական վայրերը իրենց մտանելու հրապոյրը ունենալու են, անոնք կարող են հանելի և օգտաչատ հանգստանալու և ժամանցներու վայրեր դառնալ, ուր գաղափարներ և կարծիքներ փոխանակուին օրուան առեւարական, գրական եւն. հարցերուն վրայ, եւ որով երիտասարդութիւնը քիչ մը պակաս մինչոց կ'ունենայ խօսակ խաղալու, ողելից ըմպելիներ խմելու, հայհոյելու և անարթոյնանալու...։

3.— Դաւրէժի Լիլաւայ թաղը նոյնպէս ունի իր ընթերցատունը (Պաշատուր Արովեան կոչուեցաւ անցեալ տարի) 1887էն սկսած. նախաձեռնարկն եղած է Յովհաննէս Օրբելեան։ Այս ընթերցատունն ալ ունի նոյնպէս իր տեղի և վիճակի անյարմարութիւնները. ժողովուրդը չատ քիչ կ'օգտուի անկէ. միայն չաբաթը երկու օր մէկ քանի ժամ բաց է։ Ղեկավարողները կարծես աւելի ձեռնհաս մարդիկ են. այս ընթերցատան մասին կորուստի դէպքեր չեն լսուած, և ջանք մը կայ օրէ օր հոխացնելու զայն նորանոր գիրքերու դնումներով։

Բայց աւելի օգտակար, աւելի պատշաճ և աւելի խնայողական է, երկու ընթերցատունները միացնելով, աւելի յարմար կեդրոն մը փախադրել, և անոր դուռները ամէն օր բաց ընել հասարակութեան առջև։ Այս կերպով կարեւոր խնայողութիւն մը, հետեւաբար գրքերու և թերթերու առաւելութիւն մը ձեռք պիտի բերուի։ Ներկայ դրութեան մէջ, երկու ընթերցատուներն ալ՝ պարտաւորուած՝ միեւնոյն գիրքէն և միեւնոյն թերթէն կամ հանդէսներէն երկու օրինակ բերել կուտան, մինչդեռ եթէ միացած ըլլան, երկրորդ օրինակի մը ծախքը կը խնայուի, որ արհամարհելի գումար մը չի կազմեր, և այդ խնայուած գումարով կարող են ընթերցատունը ճոխացնել։ Երկրորդ, այս դրութեամբ, ընթերցատունը երկու թաղի համար ալ միացման կեդրոնավայր մը կը դառնայ, երկու թաղի ժողովուրդը հոն կը հաւաքուի և իրարու կը չփուի։ Նոյն իսկ կարելի կ'ըլլայ այն ժամանակ, Լեսարանական երեկոյթները այն տեղ կազմել։

Այնուհետ, այդ «կեդրոնական ընթերցատուն»ը հանրային զբօսավայրի մը յատկութիւնը ունենալու է, և այս տեսակէտով վարձու յարմար չէնքեր չեն պակսիր։

Երկու թաղի դպրոցներն ունին նաև իրենց առանձին «Մանկական գրադարանները» որոնք աշակերտներու համար օգտակար են։

4.—Թէհրան, 1887ին կազմուած է Ընթերցասիրաց ընկերութիւնը, ոչ զանազան թաղերու մէջ բացած է ընթերցատուներ։ Այս ընթերցարանատունին ընկերութիւնը Քլիւղ անունը եւս կը կրէ։

5.—Ռաշտ, 1887ին ունեցած է իր ընթերցատունը, որ բաւական ճոխ է։

6.—Սալմաստի Հաճեան գիւղը 1885ին բացած է իր ընթերցատունը, նախաձեռնութեամբ Թիֆլիսցի Պ. Գոլոշեանի։

7.—Սալմաստի Ղալասար գիւղը 1898ին ունեցաւ իր «Գրիգոր Արծրունի ընթերցատունը»։

8.—Մարաղայ, 1897ին ունեցած է իր ընթերցատունը, նախահոգութեամբ Ընթերսիրաց Ընկերութեան։

9.—Ուրմի, 1897ին ունեցած է նոյնպէս վերոյիշեալ ընկերութեան նախահոգութեամբ իր ընթերցատունը։

Թէհրան ...

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՄԻՋԵՒ

Լուրերը կը պակսին միշտ պատերազմի թատերաբեմէն։ Եւ լուրերու չգոյութիւնը իրաւունք կուտայ Անգլիացիներուն՝ կասկածներ, մտահոգութիւններ ունենալու Անգլիացիներուն կացութեան վրայ Նաթալի մէջ։ Հեռագիրը անցեալ օր կը ծանուցանէր թէ Զօր. Հուայթ լրատար աղաւնիի մը միջոցաւ Լէտիսմիթէ լուր ղրկած է Տիւրպան քաղաքին կացութեան վրայ։ Աւրիկայ վճռական ապացոյց մըն է թէ Լէտիսմիթի պաշարումը կատարեալ է։ Թէպէտ շատ կը գրագրէ Նաթալի զօրքերուն կացութեամբ, կը կարծէ թէ Լէտիսմիթ իր ներկայ կացութեամբ չի կրնար երկար ատեն դիմադրել. ուստի կը պահանջէ կառավարութենէն՝ ղրկուած զօրքերէն խոտ աւելի զօրք եւ ռազմամթերք հասցնել պատերազմի դաշտը։ Անգլիական թերթը, որ չի ծածկեր ցամաքային Եւրոպայի թերթերուն Անգլիոյ նկատմամբ ցուցուցած հակակրութիւնը, միւս կողմէ գոհունակութիւն կը յայտնէ Ամերիկայի ցուցուցած համակիր օգնութենէն, և կը յայտարարէ թէ Անգլիախօս երկիրներու միջեւ զգացումներու և գաղափարներու համերաշխութիւն մը կայ. որ սրտապնդող հանգամանք մը ունի։ Ռուսիոյ թէ՛ լրագիրները և թէ ժողովուրդը հետզհետէ աւելի եւս կը չէզոքեն իրենց հիացումը Պօէրներուն նկատմամբ, ինչպէս նաեւ իրենց բուռն հակակրութիւնը Անգլիացիներուն նկատմամբ, որոնց վերջին պարտութիւնը անխառն ուրախութեամբ մը լսած են։ Գերմանիոյ մէջ, կառավարութեան կողմէ կէս-պաշտօնական լրագիրներուն տրուած հրահանգները չափազանց շրջահայեաց են, բայց հանրային կարծիքին ստուար մեծամասնութիւնը նպաստաւոր է Պօէրներուն դատին, և գոհունակութեամբ պիտի ողջունէր անոնց ի նպաստ ըլլալիք եւրոպական միջամտութիւն մը։ Բայց Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պիւլով, գոնէ առ այժմ, բացարձակ չէզոքութիւն պահել որոշած է։ «Քէօլնիշէ Ցայթունկ», Պերլինէ առած տեղեկութիւններու վրայ, կը հերքէ Ամսթէրտամէ եկած այն լուրը թէ խօսք կայ եւրոպական միջամտութեան մը՝ Անգլօ-Թրանսվալեան վէճին մէջ, Այս հերքումը որ կէս պաշտօնական հանգամանք մը ունի, անհրաժեշտ էր, նկատի առնելով Անգլիոյ բացարձակ մերժումը միջամտութեան ո և է գաղափարի դէմ։ Շաբաթ օրուան հեռագիրներու բաժնին մէջ կար դացուեցաւ Լորտ Սալզպըրիի ճառը՝ Լոնտոնի Լորտ քաղաքապետին կողմէ տրուած հացկերոյթին առթիւ, որուն մէջ Անգլիոյ վարչապետը կ'ըսէր թէ Անգլիա ո և է միջամտութիւն չընդունիր, և թէ եւրոպական միջամտութեան մը այդ գրոյցներն անհեթեթ են։ Այս յայտարարութեան լուրին հետ մէկտեղ կը լսուին Անգլիոյ մէջ երկրորդ զօրաբանակի մը վրայ կազմութեան գրոյցներն ալ, որոնք բացորոշ կը ցուցնեն Անգլիոյ նպատակը՝ մինչեւ ծայրը յառաջ երթալու։

—Շաբթ իրիկուան հեռագրական լուրերը կը ծանուցանեն թէ Նոյ. 6 թուով Խաղաքուրդէ առնուած լուրի մը համաձայն Պօէրները կը շարունակեն ռմբակոծել Լէտիսմիթը, թէ Պօէրներու թնդանօթները անգլիականներէն գերազանց են, և թէ վերջապէս Լէտիսմիթի մէջ անգլիական բանակը ծանր կացութեան մէջ կը գտնուի։ Միւս կողմէ զօրավար Հուայթ, դարձեալ լրատար աղաւնիի միջոցաւ, իմացուցեր է Քէյբ-Թաուն թէ՝ Պօէրներու կողմէ ռմբակոծումը թէեւ կը շարունակուի, բայց տակաւին չէ կրցած ծանր վնաս մը պատճառել։

—Քօլէնսօյի՝ Պօէրներուն ձեռքը գտնուիլը վերջապէս հաստատուած է կ'ըսէ Խաղաքուրդէ Նոյ. 6 թուով քաշուած հեռագիր մը։

—Պըրկըրստորբէ Նոյ. 6 թուով Տէյլի-Նիւզի կը հեռագրուի թէ՝ Պօէր բազմաթիւ զօրքեր անցեր են Ճէյմսթաունէ (Ալիվալ-Նորթի հարաւակողմը) և ուղղուեր են աւելի հարաւ դէպի Բուրկըստորբ, Պլօէմֆոնթէյն-Իսթ-Լընտընի երկաթուղիի գծին վրայ, ուր քաշուած էր Անգլ. բանակետղը, որ նախապէս Սթրոմպէրկ կը գտնուէր։ Այս վերջին քաղաքէն, որ Պլօէմֆոնթէյն-Բօրթ Էլիզապէթ երկաթուղիի գծին վրայ կը գտնուի, Տէյլի Մէյլ կը հեռագրուի թէ Պօէրները գրաւած են Վէնտըրստորբը, որ Օրանժի հարաւային սահմանագլուխին վրայ կը գտնուի, Քոլէսպէրկի և Պըրկըրստորբի միջեւ։

—Զօր. Պըլըրի սպայակոյտի սպաները ուրբաթ օրը Քէյբ-Թաուն հասեր են Մօ․․․ շոգենաւով։

—Հազար Անգլիացի զօրքեր, որոնք Բարկլայս հասած էին, դէպի Տիւրպան ճամբայ ելեր են։

—Բարկլայսը Գաճիրէի կապող հեռագրական թելերը՝ կնքուած պայմանագրութեան համաձայն՝ Ափրիկէի Գերման ստացուածքներէն պիտի անցնին։

ԵՐԿՈՒ ԿԱՅՍԵՐԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Զարին և Զարուհւոյն Բոցտամ այցելութեան նկատմամբ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն Վիեննական թերթերը.—«Երկու կայսերը ամբողջ օրը միասին անցուցին, կէս օրէն վերջը երկար պտոյտ մը ըրին Բոցտամի շրջականերու պարտէզներուն մէջ։ Աւելի երկար ատեն մնացին Սան-Սուսիի պալատին պարտէզին, ինչպէս նաեւ այն դղեակին մէջ, որ կը վերյուշէ Մեծն-Ֆրետերիքի եւ Վոլթէրի յիշատակները։ Զարը որ առաջին անգամ կ'այցելէ այս պալատը, Վիլհէլմ կայսեր առաջնորդութեամբ պտտեցաւ դղեակին բոլոր մասերը. և քննեց գեղարուեստական առարկաները որոնք մեծ մասամբ ֆրանսական դպրոցի գործերէն են։ Յետոյ Զարը ընկերակցութեամբ Վիլհէլմ կայսեր՝ գնաց այն եկեղեցին, ուր թաղուած է Ֆրետերիք կայսրը։ Զարը, խորին ինքնամփոփմամբ երկար ատեն կեցաւ դամբարանին քով։

—Երկու կայսրերու տեսակցութեան առթիւ Պերլինի թերթերը հետեւեալ կէս-պաշտօնական զեկոյցը հրատարակած են.— «Զարին և Զարուհւոյն մեր կայս. ամոլին ըրած այցելութիւնը ուրախութեամբ պիտի ողջունուի ժողովրդեան բոլոր դասակարգերէն, իբրեւ նոր հաւաստիք մը թանկագին բարեկամութեան, որ կը գտնուի կայս. երկու տուներուն և երկու կայսրութիւններուն միջեւ։ Յանձին Նիքոլա Բ.ի կողջունենք վեհոգի և բարձր ձիրքերով օժտուած կայսր մը, որ դէպի ազնիւ նպատակներ կ'ուղղէ պատմութիւնը համազգային կայսրութեան մը, որ դրացիական լաւագոյն յարաբերութիւններ ունի Գերմանիոյ հետ. վեհապետ մը, որ Ռուսիոյ սահմաններէն շատ անդին, երկու դարերու տեւողութեան միջոցին, նոր և բարեբաստ ձգտումներով արգասաւորած է աշխարհի բոլոր ժողովուրդներու քաղաքական կեանքը։ Միեւնոյն ժամանակ յանձին անոր կը տեսնենք մարդկային լաւագոյնձգտումները որոնք աւանդական բարեկամութիւնը կը բերեն Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ։ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ վեհապետներուն մտերմական յարաբերութիւններով եբաշխաւորուած համաձայնութեան շնորհիւ է որ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ պետութիւնները Եւրոպայի մէջ կրնան խաղաղութեամբ գործել քով քովի, և վստահօրէն Եւրոպայի ցամաքէն դուրս գործելու ալ ձեռք զարնել։ Այն հաստատուն համոզումով թէ այսօրուան օրը աննպաստ հետեւանքներ պիտի ունենայ աշխարհի խաղաղութեան և զարգացման համար, բարի գալուստ կը մաղթենք Ռուսիոյ մեծահռչակ վեհապետին և Զարուհիին իբրեւ հիւր մեր կայս. ամոլին»։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ԴԻՏՈՒՄՆԵՐԸ.— Պերլինի դիւանագիտական շրջանակներուն գլխաւոր զբաղումն է Թրանսվալի պատերազմը, և կ'ըսուի թէ Գերման կառավարութիւնը կարեւոր միջոցներ ձեռք պիտի առնէ եղեր այն պարագային որ Անգլիացիները ցամաք ելլեն Տէլակօա։ Գերմանացի իրագէկ անձնաւորութիւն մը Ֆիկարոյի մէկ թղթակցին յայտարարեր է թէ՝ հրատարակուած հերքումներուն հակառակ, Անգլիացիները Բորթուկալէն գներ են Տէլակօա ցամաք ելլելու, և թերեւս այդ կարեւոր կէտը նոյն իսկ աւելի որոշ կերպով գրաւելու իրաւունքը։ Գերմանիոյ կայսրը իմանալով այս գործողութիւնը, որ տեղի ունեցեր է հակառակ այն համաձայնութեան որ Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ տեղի ունեցած էր Ֆաշոտայէն առաջ, մտածեր է փոխարինութիւն մը ձեռք բերել գերմանական շահերուն։ Եւ հետեւեալը որոշեր է։ Ինչպէս յայտնի է, Գերմանիա ընդարձակ և խիստ հարուստ գաղթավայր մը ունի Հարաւային Ափրիկէի արեւմտեան կողմը, Տամարալանտ, որ Հարաւ-Ափրիկեան Անգլ. ստացուածքներուն հիւսիսային կողմը կը գտնուի։ Բայց Տամարալանտի բարգաւաճումը ․․․ միացած է լաւ նաւահանգիստ մը չունենալուն համար, որովհետեւ ամբողջ այդ գաղթավայրին ծովեզերքը ժայռուտ ըլլալով, կարելի չէ եղած նաւահանգիստ մը շինել։ Բայց Անկոլայի Բորթուկալեան գաղթավայրը, որ Տամարալանտի հիւսիսակողմը կը գտնուի, իր հարաւային ծովեզրին վրայ, Գերմանիոյ սահմանագլխուն մօտ ունի Վագրի Մոնամբ անունով նաւահանգիստ մը, հիանալի կերպով ընդարձակ և ապահով։ Եթէ Գերմանացիները կարենան իրենց տրամադրութեան տակ ունենալ այդ նաւահանգիստը, այն ատեն իրենց Տամարալանտի գաղթավայրը մեծ թռիչ պիտի ստանայ զարգացման ճամբուն մէջ։ Արդ. այս ծովածոցը գրաւել որոշեր է Գերման կայսրը, եթէ Անգլիացիները Տէլակօա ցամաք ելլեն։ Արդ, Անգլիա տեղեակ է Գերման կայսեր այս դիտաւորութենէն, և այս պատճառաւ է որ մինչեւ հիմայ ի գործ չի դներ եղեր Բորթուկալէն գնած իրաւունքը։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.— Պ․․․ ․․․ ․․․. — Ծայր. Արեւելքէ հասած լուրերը տագնապալից են։ Կը վախցուի թէ Քորէայի խնդրոյն մասին Ռուսիա և Ճապոն ծանր անհամաձայնութեանց բաղխին, որոնց հետեւանքը պիտի ըլլայ Ռուսաճապոնեան պատերազմ մը։ Ռուսիա սկսած է իր զօրքերը Քորէայի սահմանագլուխը կեդրոնացնել, մինչդեռ Ճապոն ալ իր կողմէ բանակը և նաւատորմիղը կազմակերպելու վրայ է։ Չինական ջուրերուն մէջ գտնուող անգլ. տորմիղը Ուէյ-Հայ-Ուէյ հասեր է, ուր գացած էին արդէն իտալական և աւստրիական մէկ մէկ մարտանաւեր։ Անգլիացի ծովակալը իր կառավարութենէն հրահանգ ընդունած է Ռուսիոյ և Ճապոնի շարժումներուն հսկել։ Հեռալդի Ուաշինկթընի թղթակիցը կ'իմացնայ թէ Ճապոնի կառավարութիւնը վստահեցուցեր է Անգլիան որ Չինաստանի մէջ միշտ պիտի օգնէ անոր։ Անգլիական թերթ մը այս առթիւ բաղդատութեան կը դնէ Ռուսիոյ և Ճապոնի Ծայր. Արեւելքի մէջ ունեցած նաւային ոյժերը։ Ռուսիա այսօր Չինաստանի ջուրերուն մէջ ունի 3 զրահաւորներ՝ Նաւարին. Սիսոյ Վէլիքի և Բէթրօբավլօվսք։ Ճապոն 4 զրահաւոր՝ Ֆուճի, Եաշիմա. Շիքիշիմա և Չին-Եէն։ Ռուսիա ունի 6 զրահապատ յածանաւորդներ՝ Ռոսիա, Ռիւրիք, Վլատիմիր Մոնոմախ, Տմիտրի, Ազով և Նախիմով։ Ճապոն միայն 2 զրահապատ յածանաւորդներ՝ Ասամա և Թոքիվա։ Առաջնակարգ յածանաւորդներու մասին Ռուսիա շատ տկար է, ունի մէկ հատ միայն, մինչդեռ Ճապոն ունի 14 հատ։ Ռուսիա 4 թնդանօթակիր, 2 թորփիլահալած և 10 թորփիլանաւ ունի, իսկ Ճապոն՝ 1 թնդանօթակիր, 6 թորփիլահալած և 30 թորփիլանաւ։ Ռուսիա այժմ Ծայր. Արեւելքի մէջ ունի 65,000 զինուոր՝ 160 թնդանօթով, և թէեւ Ռուսիա կրնայ իր այս ուժը աւելի զօրացնել՝ սակայն մեծ դժուարութեամբ, մինչդեռ անդին Ճապոն քիչ ատենուան մէջ կրնայ դրօշակի տակ կոչել 169,000 զինուոր՝ 416 թնդանօթով, 130,000 հոգիի պահեստի զօրաբանակն ալ հաշուի չառնելով։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին նըրանցքներուն մէջ զրոյց կը պտտի թէ՝ Ֆրանսական կառավարութիւնը ընդհանուր ներողութեան ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ ժողովին, Տրէյֆիւսի դատին մէջ մաս ունեցողներուն նկատմամբ։

—Ուրբաթ օրը Բարձր. Ատեանը երկրորդ անգամ գումարուեցաւ, դատելու համար դաւադրութեան գործը։ Վկաները կանչուելու միջոցին, որոնց թիւը 502ի կը հասնի, մեծ աղմուկ մը տեղի ունեցաւ սրահին մէջ։ Մէկ քանի վկաներ «Կեցցէ՛ կեանքն, Կեցցէ՛ Տէռուլէտ, Անկցի՛ն Հրեաները» պոռացին։ Վկաներէն մէկը ձերբակալուեցաւ ցոյց մը ըրած ըլլալուն համար։ Բայց անմիջապէս ազատ թողուեցաւ, ընդհ. դատախազին այն յայտարարութեան վրայ թէ՝ ցուցարարներուն դէմ դատ չպիտի բանայ։ Պաշտպան փաստաբաններէն Պ. Տըվէն՝ Մերանժէն պահանջեց որ ինքզինքը անձեռնհաս հռչակէ դատապարտութեան գործին մասին վճիռ տալու։ Լիւքսէմպուրկի պալատին մէջ Հակահրէական դաշնակցութեան նախագահ Պ. Կեւէնի կողմէ կոչուած վկայ մը նախատեց և հարուածեց ուրիշ վկայ մը, զայն ոստիկան կարծելով։ Պահակները բռնեցին զայն, որ գրպանէն ըէվոլվէր մը հանած էր, և ոստիկանատունը տարին։ Վկաները դատասրահէն դուրս ելլելնուն. Նորէն ցոյցեր ըրին ի նպաստ Պ. Ռուշֆօռի։ Ոստիկանութիւնը ցրուեց զանոնք.

ՍԱՄՕԱՅԻ ԳՆՈՒՄԸ.— Համպուրկի առեւտրական սենեակը անցեալ ուրբաթ օրը հեռագիր մը ուղղեց Վիլհէլմ կայսեր, Սամօայի կղզեխումբին Գերմանիոյ կողմէ գնուելուն առթիւ։ Այս հեռագրին ի պատասխան, Վիլհէլմ կայսրը իր գոհունակութիւնը յայտնեց առեւտրական սենեակին, եւ ըսաւ թէ՝ գաղթային ստացուածքներու յաւելման համար ըրած ջանքերուն առթիւ Սենեակին կողմէ յայտնուած երախտագիտութիւնը՝ թոյլ կուտայ իրեն կարծելու թէ իր նպատակին հասած ըլլալը պիտի գնահատուի երկրին ամէն կողմը։ Հակառակ եղած տարաձայնութիւններուն, ամերիկեան թերթերն ալ նպաստաւոր խօսին Սամօայի խնդրին մասին Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ կնքուած համաձայնութեան նկատմամբ։

ԱՂՄԿԱԼԻՑ ՆԻՍՏ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՐԱՅՍԽՍՐԱԴԻՆ.—Վիեննայէ ուրբաթի թուով կը հեռագրեն թէ՝ Երեսփ. ժողովը նոյն օրը շարունակած է վիճաբանել Մորավիոյ մէկ քանի քաղաքներուն մէջ վերջերս տեղի ունեցած ծայրայեղութիւններուն վրայ։ Ներքին գործոց նախարար Պ. Քէօրպէր խօսք առնելով, պաշտպանեց կառավարութեան բռնած դիրքը և ձեռք առած միջոցները։ Երիտասարդ Չեխերը ընդմիջեցին այս ճառը, «Անկցի՛ Քէօրպէր», «Անկցի՛ Քըլարի» (վարչապետը) պոռալով։ Երիտասարդ Չեխերուն շարունակական ընդմիջումները մեծ աղմուկ յարուցին, որով նախագահը ստիպուեցաւ դադրեցնել նիստը 10 վայրկեանի չափ։ Նիստը վերսկսելուն Պ. Քէօրպէր կրցաւ աւարտել իր ճառը։ Յառաջիկայ նիստը, վաղը (երեքշաբթի) տեղի պիտի ունենայ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ պաշտօնաթերթը ուրբաթ օրը Ֆերտինանտ իշխանին մէկ հրամանագիրը հրատարակեց, որով իշխանը գոհունակութիւն կը յայտնէ երկիրը իր ելմտական տագնապէն ազատելու նպատակաւ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն վրայ։ Հրամանագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ իշխանը յառաջիկայ տարուան համար կը հրաժարի իր անձնական գանձին գումարին կէսէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ կարող եկեղեցականներու պակասը հետզհետէ զգալի կը դառնայ։ «Իբրեւ թէ Պոլսոյ մէջ առատութիւն կայ» պիտի պատասխանուի նոյն իսկ մեր պաշտօնակիցներուն կողմէ, որոնցմէ Փունջ՝ շաբաթ օրուան խմբագրականին մէջ իր հանդուցեալ աշխատակցին՝ Աչըգեան Արքեպ.ի մահը ծանուցանելու առթիւ, ցաւ կը յայտնէ «հանգուցելոյն առաքինութիւններով զարգացեալ եկեղեցականաց ներկայ աղէտալի սովուն» համար։ Բայց հիմայ խնդիրը գաւառներու վրայ է, ուր տեղապահներու և հովիւներու պէտք կայ։ Երուսաղէմէն կը գրեն թէ՝ այնտեղ գաւառական պաշտօններու տրամադրելի վարդապետներ կան, որոնք կը սպասեն որ կրօն. ժողովոյ որոշման համեմատ պաշտօնագիր մը հասնի և անոնց ցանկը ուզուի։ Այդ գիրը դեռ չէ ղրկուեր կ'ըսէ մեր թղթակիցը, որ գործին շահակից կ'երեւայ, և հետեւաբար ինքն ալ վայրկեանէ վայրկեան կ'սպասէ այդ գրին հասնելուն։ Մինչեւ որ այս ձեւակերպութիւնները լրանան կրօն. ժողովը իր վերջին նիստին մէջ որոշեր է գրել Սրվանձ Առաջնորդին, որ իր վիճակին մէջ իբրեւ օգնական գործածէ Երուսաղէմի Եսայի Վ.ը, որ գաւառներու մէջ պաշտօն մը խնդրած է։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸՆ անցեալ ուրբաթ իրիկուն, կայս. թիկնապահի մը հրաւէրով կայս. Պալատ գնաց, և տեսակցեցաւ Ա. քարտուղար Վսեմ. Թահսին պէյի հետ։ Պատրիարքարանի Ա. գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան նախընթաց օր կայս. Պալատ գնաց, և ստացած ինչ ինչ հրամանները հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօրը որ երէկ իր բնակարանը հրաւիրելով Պատրիարքարանի Թուրքերէն թղթակցութեանց տնօրէն Խաչատուրեան Կարապետ էֆ.ն, պաշտօնագիրներու խմբագրութեամբ պարապեցաւ։

ՊԱՏՐ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ Տ. Գաբրիէլ եպ. շաբաթ օր այցելութիւն տուաւ Յունաց Պատրիարքին և Պուլկարաց Էկզարքին, որոնք յատուկ ներկայացուցիչներ ղրկած էին հանգուցեալ Աչըգեան Արքեպ.ի յուղարկաւորութեան հանդէսին։ Ելեւմտից Տեսուչն ալ միեւնոյն առթիւ շնորհակալութիւն յայտնեց Հայ-բողոքականաց Վսեմ. ազգապետին։

ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ այս տարուան յաջողութեան լուրերը կը հասնին մեզի։ Ռոտոսթոցի Պ. Յ. Պէքեարեան, ամիս մը առաջ ծովային շինութեանց վկայական ստացեր է, և ժամանակ մը եւս Ֆրանսա պիտի մնայ մասնաւոր ուսումնասիրութիւններու համար։ Նիկոմիդիացի երիտասարդ մըն ալ, Պ. Յարութիւն Մըխճեան՝ դեղագործութենէ ըրած խնայողութեամբը յաջողեր է բժշկութեան ընթացքը լըրացնել։ Երեք ուսանողներ ալ, Պ. Պ. Մելքոն Գալֆաեան, Յակոբ Նալպանտեան, և Գրիգոր Խանճեան երեքն ալ քննութեամբ ընդունուեր են դեղագործութեան վարժարանը։ Պ. Մ. Պաղտասարեան ալ ընդունուեր է բժշկական վարժարանը։ Մեր թղթակիցը կը հաղորդէ նաեւ թէ Հայ կին մը, տիկին Գալըչեան, կը հետեւի ատամնաբուժութեան, և այս առթիւ կ'աւելցնէ. «Երբ այս տողերը կը գրեմ սիրտս կը ճմլուի, որովհետեւ կը մտածեմ որ քանի քանի աղջիկներ կան մեր մէջ, որոնք առաւօտէ երեկոյ կը սպասեն փայլուն երիտասարդի մը կամ հարուստ տարեքոտ մէկու մը կինը ըլլալու։ Անոնք չե՞ն կրնար որ և է մասնագիտութեան հետեւիլ, օրինակի համար գեղարուեստ (իր այլեւայլ ճիւղերով) գրականութիւն, ձեւագիտութիւն, անդանագործութիւն և․։ Կ'երեւայ որ օրինակներ պէտք են ազդուելու համար»։

ԹԵԼԺԻԱՅԷՆ ալ Հայ երիտասարդ մը յաջողութեան լուրը կուգայ։ Պոլսոյ իրաւագիտական վարժարանի ընթացքը լրացուցած փաստաբանմը որ քաջահմուտ է Ֆրանսերէնի, ընդունուեր է «Ինիվէրսիթէ Լիպրը»ն, ուր կը հետեւի իրաւագիտական և վարչական գիտութեանց ճիւղերուն։ Երիտասարդ փաստաբանը կը գրէ մեզի. «Ինքնամփոփ ու միայնակ կեանք մը ունիմ հոս, ուսման տուած ինքզինքս։ Բաւական դիւրութիւններ ձեռք բերի յաճախելու համար արքայական մատենադարանը, ուր Հայ մատենագրութեան վերաբերեալ բաւական ճոխ հաւաքածոյ մը գտայ, զոր երբեմն կը թղթատեմ։ Մեծ մասամբ օտարազգի հեղինակներու գործեր են եղածները, քանի մը երկեր ալ

վեններիկի Միապանութենէն նուէր ղրկուած։ Նոր հեղինակութիւն չկայ ընաւ։ Այս մատենադարանին յարակից «Սալ տը Բէրխոտիք» մը կայ, ամէն տեսակ և ամէն լեզուի հանդէսներու համար, ուր յաճախորդները մասնաւոր արտօնութիւն ունենալու են նախապատուութենէն։ Ցաջողեցայ ձեռք բերել արտօնագիր մը և գիշերները աճագին պաշար կայ թղթատելու։ Երեւակայեցէք որ 1400 հատ պարբերական հանդէս կը տեղան հոն։ Մե՞ղք որ Հայերէնին հոտը չկայ։ Մեզմէ որո՞ւն մտքէն կ'անցնի այդ տեսակ նուիրատուութիւն ընել։»

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ վարժարանի շէնքը վարձով բանուած էր մինչեւ հիմայ։ Պէրպէրեան էֆ. այս անգամ նոյն շէնքին կէսը գներ է Մաքսուտեան ընտանիքէն, և մտադիր է միւս կէսն ալ գնել։ Մեզի հետ Պէրպէրեան վարժարանի բոլոր բարեկամները պիտի ուրախանան անշուշտ, որ այդ կրթական հաստատութիւնը վերջապէս պիտի ունենայ իրեն յատուկ շէնքը։

ՍՍՈՑ ՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ վերաբացուած ժառանգաւորաց Վարժարանի դասախօսութիւնները, Որբանոցի դասախօսութիւններու հետ միացուեր են խնայողութեան տեսակէտով, թէպէտ այս միջոցը բոլոր պէտքը դարմանելու բաւական չէ, և ժամէ ժամ կը սպասեն որ ժառանգաւորաց յատուկ գումարին տոկոսը յատկացուի, ու Որբանոցին ամսականներուն ի հաշիւ կանխավճարներ ըլլան։

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ վկայականաց բաշխումը որ տեղի պիտի ունենար անցեալ չորեքշաբթի, եԱչըգեան Արքեպս.ի մահուան սաթիւ յետաձգուեցաւ, յառաջիկայ հինգշաբթի օրը պիտի կատարուի։

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԼԺԵՐԻԱՅԷ (Ճէզայիր) Հայ գաղթական մը՝ տեղւոյն օդին անտանելի ջերմութեան և ուրիշ հանգամանքներու վրայ տեղեկութիւն տալէ յետոյ, կը զգուշացնէ ուրիշները որ ո և է անխոհեմութեամբ հրապուրուելով, չթողուն իրենց ծննդավայրերը և Ալժերի չերթան, հաւաստելով որ արդէն գացողները շատ զղջացած, շատ խաբուած ու թշուառ են, և Թուրքիա վերադառնալու կարօտ կը քաշեն։

ԽԱՐԲԵՐԴԷ խել մը աղջիկներ Ամերիկա կը գաղթեն, կ'ըսէ նամակագիր մը։ Կ'երեւայ որ ասոնք ամուսնանալու համար կ'երթան այդ կողմերը։

ՎԱՌՆԱՅԻ մէջ Հայ տիկին մը գուսանէ զուտ ստորագրութիւն կը հաւաքէ, ի նպաստ ծանօթ կրկնամուսնութիւն ընող Գէորգ քհ.ի, կ'ըսէ նամակագիր մը, Պատրիարքարանէ խնդրելու համար որ յիշեալին ներում շնորհուի։ «Ցիշեալն իր մեղքը կը քաւէ, իր զաւկըներովը անօթի է այսօր, և արգահատելի վիճակ մը ունի։ Մարդասիրաբար իր վրայ ցաւողները չեն ուզեր իրեն պէս իր յանցանքը, բայց կը պահանջեն որ կամ տեղւոյն Մարտիրոս քհ.ն ալ այդ պատժոյն ենթակայ լինի, որ ծանօթ խաքէմլէճի Արթաքին պսակած է Օր. Խազմանեանի հետ ի կենդանութեան Արթաքիի կ'նոջ, կամ թէ Գէորգ քհ.ի ալ ներուի իր յանցանքը»։

Նախընթաց օր Բերա, իր բնակարանին մէջ իր մահկանացուն կնքեց, և երէկ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ գնդապետ ՑԱԿՈԲ ՊԷՑ ԽԱՆՏԱՆԵԱՆԻ, որ ուսուցիչ եղած է բժշկական վարժարանին մէջ, և անդամ Քաղաքային Բժշկական Ժողովոյ։

Հանգուցեալը իր հմտութեամբը և պատկառելի վիճակովը յարգելի եղած էր բոլոր զինքը ճանչցողներուն, և մասնաւորապէս իր պաշտօնակիցներուն և աշակերտներուն։

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

11 Նոյեմ. 1899

Ֆրանսական 3%	100.20
Բէժի	296.
Փօնսօլիտէ գոցուեցաւ	22.02
Երկաթուղի »	113.50
Իտալական 5%	93.22
Պանք Օթ. Օսմ.	553.
Սպանիական	65.70
Թրանսվալ	74.75

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(Այս առտուան)

Ուշագի (Պրուսա) գայմագամ անուանեցաւ Վիզէի (Էտիրնէ) գայմագամ Շէվգէթ էֆ., որուն յաջորդեց Սիվրիհիսարի գայմագամ Մուհիէտտին էֆ., այս վերջին ալ յաջորդեց Ուշագի գայմագամ Մուսթաֆա էֆ.։ Թիքուշի (Սելանիկ) գայմագամ անուանեցաւ Բալլըգի գայմագամ Ասըմ էֆ.։ Բալըգի գայմագամ՝ Վէպասիի հրաժարեալ գայմագամ Պէտրի Նուրի էֆ.։

Պօյապատի (Գասթէմունի) Նախ. անուանեցաւ Ըլկընի նախորդ Նախ. Ահմէտ Նէճիպ էֆ.։ Ջէրքէզի (Գասթէմունի) Նախ.՝ նախկիններու վարժարանէն շրջանաւարտ Մուսթաֆա Շէվքէթ էֆ.։ Մէճիտ Էօզիւի (Սըվազ) Նախ.՝ Տարէնտէի նախորդ Նախ. Ալի Րզա էֆ.։ Բէթուրքայի (Մամուրէթ-իւլ-Ազիզ) Նախ.՝ Մարգապի նախորդ Նախ. Մուսթաֆա Նազիֆ էֆ.։ Քէսքինի (Էնգուրի) Նախ.՝ Բինի Նախորդ Նախ. Մէհմէտ Սապրի էֆ.։ Գալպի (Պիթլիս) Նախ.՝ Բալուի Նախորդ Նախ. Ֆէթուլլահ էֆ.։ Վարթոյի (Պիթլիս) Նախ.՝ Պէքիր Սըտգի էֆ.։ Համիտիէի (Քոնիա) Նախ.՝ Մէհմէտ Ապտիւ-Սամէտ էֆ.։

Ուլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Էրզրումի նահանգին կուսակալի օգնական Իպրահիմ Սէլիմ էֆ.ի։ Սալիսէի աստիճան՝ Ներքին գործոց պաշտօնատան թղթակցութեանց դիւանի քարտուղար Ճէմիլ, Բ. Դրան Թարգմանութեանց սենեկի քարտուղար Հասան Սալիհ, և Օսար Մամլոյ դիւանի քարտուղար Հիւսամէտտին պէյերուն։

Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. Միւլքիյէ վարժարանին տնօրէն Րէճայի էֆ.ի։ Գ. կարգի Օսմանիյէ՝ գեր-տնօրէն Ալի Նազիմա պէյի, և Դ. կարգի Օսմանիյէ՝ բնալուծութեան ուսուցիչ Ղուկասեան Նշան և գրահաշուի ուսուցիչ Եուսուֆեան Ցովսէփ էֆէնտիներուն։ Ա. կարգի Մէճիտիէ Թիֆլիզի հրամանատար Զօր. Բայթէրի։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ Երուսաղէմի ռուսական հիւպատոսարանի Ա. Թարգման Պ. Հումիի, և Ռուս դեսպանատան օգնական-թարգմաններէն Հաճիպիար էֆ.ի, և Մէճիտիէի և Օսմանիյէ զանազան կարգի պատուանշաններ՝ ռուս պահականաւերու պաշտօնեաներու եւն.։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ Աւստրիոյ կայսեր դաշնակագործ և գործարանին տնօրէն Պ. Արպարի։

ԱՑՏՂՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ արկածեալներուն նպաստողներու ցանկին մէջ կը տեսնենք թէ Փաշա-Պահչէի ապակեգինաց գործարանին տնօրէն Պ. Տէմօտիանօ նուիրած է 500 ղշ., սեղանաւոր Պ. Աչիլ Քօրբի՝ 540։ Ընդհ. գումար 2,306,358 ղշ.։

ԹՈՒՐՔ. ԵՒ ՀԵԼԼԷՆ սահմանագլխին մօտերը բնակող մէկ քանի Ալպանիացի գուսպաքոյծներ Բ. Դրան հեռագիր մը ուղղեր են ըսելով թէ, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս ձմեռը անցընելու համար 20,000 ոչխարով և 200 ձիով Թեսալիա անցած ատեննին 1200 ոսկիի գրաւ մը թողելու անկարող են, ուստի կը խնդրեն որ իրենց դիւրութիւններ տրուին ինչպէս անցեալ տարիներ կ'ըլլային։

ԻՏԱԼԻՈՑ գահաժառանգ իշխանին ծննդեան տարեդարձին սաթիւ շաբաթ օրը Սալը Բազարի առջեւ խարսխող Օսմ. և օտար պահականաւերը դրօշազարդուած էին։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ Ռուս տորմիղին նախորդ հրամանատար ծովակալ Սքրիտլով, շաբաթ օրը Նէ-րլ- Բ. Կայր շոգենաւով Օտեսա գնաց։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան Ջէրնոմօրեց պահականաւը շաբաթ առտու Սեւաստաբօլէն մայրաքաղաքս հասաւ։

ՀԱՊԷՃԱՍՏԱՆԻ Մենելիք կայսեր Պոլիս այցելելը գրած էինք։ Արդ՝ կը ծանուցուի թէ Հապէշ վեհապետը 1900ի մայիսի կիսուն հոս պիտի հասնի։ Մենելիք թագաւորը Երուսաղէմ ալ պիտի այցելէ եղեր։ Պոլիսէն Բեդերսպուրկ երթալով պիտի այցելէ Ցարին, և յետոյ Բարիզի Արուեստահանդէսին պիտի երթայ, ինչպէս գրած էինք արդէն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՏՈՐՄԻՂԸ.—Իզմիրի թերթերը Բարիզէ հեռագիր մը կը հրատարակեն, ծանուցանելով թէ Միջերկրականի ֆրանսական տորմիղը հրահանգ ընդունած է անմիջապէս Հարաւ Ափրիկէ երթալ, անգլ. տորմիղին շարժումներուն հետեւելու համար։ Ֆրանսական զրահաւորն ալ Թուլոնէ դէպի Բոր-Սայիտ ճամբայ ելեր է այս նպատակով։ Երեք Ֆրանսական յածանաւներ եւս՝ ընկերակցութեամբ ռուս յածանաւերու՝ Տէլակօայի ծովախորշը պիտի ուղեւորին։

ՄԻՋԱԳԵՏՔ.— Պատկանեալ իշխանութեանց հրահանգ տրուած է որ արգիլեն կարգ մը ցեղերու Միջագետքէն մտնել ու ելլելը, և զանոնք հանդարտ պահեն։

ՑՈՒՆԱՑ Տ. Կոնստանդինոս Պատրիարքը նախընթաց օր Դատական Վսեմ. Նախարարին հետ տեսակցած պահուն անոր մատուցեր է Սինոդի վերջին նիստին մէջ խմբագրուած Բոգիր մը։

—Կ. Պոլսոյ Ցունաց նախկին Պատրիարք Տ. Անթիմոս Է., Ֆէնէրի Պատրիարքարանին գործակատարին հետ շաբաթ առտու կայս. Պալատ գնաց անձնական մէկ քանի գործերու համար։

—Երուսաղէմի Ցունաց Պատր. փոխանորդ Տ. Նիքոտիմոս շաբաթ օրը այցելեց դատական Վսեմ. Նախարարին։

—Պետական Խորհրդոյ անդամ Բօսդաքի Քարաթէօտորի էֆ. ուրբաթ օրը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ցունաց Պատրիարքին հետ։

—Իէֆօ- կը հերքէ Ցունարէն թերթերու այն լուրը թէ Սերպ կառավարութիւնը Սպիտակ Արծուի պատուանշանին Ա. աստիճանը նուիրած ըլլայ Տ. Կոստանդինոս Պատրիարքին։

ՍԷՐ Ֆ. ԼԱՈՒ, Հանրային պարտուց վարչական խորհրդոյ նախագահը Անգլ. և Հոլանտական պահանջատիրաց պատուիրակը, ուրբաթ օրը կայս. Պալատ երթալով տեսակցեցաւ Ա. քարտուղար Վսեմ. Թահսին պէյի հետ։ Սըր Ֆ. Լաու խնդրեց Թահսին պէյէն, որպէս զի հաղորդէ Վեհ. Սուլթանին իր ի մօտոյ մեկնումը Կ. Պոլսէն, Հնդկաստանի ելմտական Նախարարութիւնը ստանձնելու համար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ.— Մետաքսի գինը բարձրանալու վրայ է, ասոր պատճառը ցուցուի Բարիզի յառաջիկայ Արուեստահանդէսին սաթիւ սովորականէն աւելի խնդրանք գտնուիլը, և այս տարուան բերքին անցեալ տարուանին վրայ զգալի կերպով նուազութիւնը։ Եւրոպական գործարանատէրեր որոնք գիներու իյնալուն սպասելով, կը վարանէին ապրանք գնել, իրենց յառաջիկայ գարնան պէտքերուն համար հիմակուընէ գնումներու սկսեր են։ Այս պատճառաւ թէ՛ մետաքսի և թէ խոզակի գիները զգալի կերպով բարձրացած են։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպան Պ. Սթրաուս շաբաթ օրը Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսուչ Նազիֆ փաշա շաբաթ օրը իր պաշտօնատեղին չեկաւ անձնական տկարութեան պատճառաւ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանները որոնք որսի ելած էին, շաբաթ օրը մայրաքաղաքս դարձան։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ.— Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտի նոր դէպք մը պատահեր է, բայց բժիշկները երկիւղ չեն յայտներ ժանտախտի վերսկսելուն, որովհետեւ կը կարծեն թէ հինէն մնացած է այս դէպքը։

—Թրիեսդէի քաղաքապետութիւնը առողջապահական միջոցներ ձեռք առեր է ժանտախտին դէմ։ Լոյտի ընկերութեան տնօրէնը Բորդո-Բիայէն (Պորտուգալիա) մեկնող Պէլէնի- շոգենաւուն նաւապետէն հեռագիր մը ստացաւ որ կ'ըսէ թէ՝ շոգենաւուն ճամբորդներէն 3 հոգի մեռեր են ժանտախտէն։ Սպասները և նաւաստիները քաջ առողջ են։

—Հելլէն կառավարութիւնը յայտարարած ըլլալով թէ Իտալիան ժանտախտէ վարակուած երկիր պիտի նկատէ, Իտալիա նաւէն քարանթինա պիտի դնէ եղեր Եգիպտոսէ եկողներուն դէմ։

—Բարիզէն կը հեռագրուի թէ՝ Ալժերիոյ մէջ եւս ժանտախտ ծագեր է։ Ֆիլիբվիլ և Պուժի ամբոցներուն մէջ շատ մարդիկ մեռեր են։ Բայց 10 օրէ ի վեր Պուժիի մէջ նոր դէպք չկայ։

ՄԱՏՐԻՏԻ հանգուցեալ Օսմ. դեսպան Նէճիպ փաշայի մարմինը որ Կ. Պոլիս կը բերուի, շաբաթ օրը նոյն քաղաքին կայարանը փոխադրուեր է։ Այս առթիւ զինուորական պատիւներ ընծայուեր են։ Դագաղին կը հետեւէր խուռն բազմութիւն, որուն մէջ կը նշմարուէին դեսպանական մարմինը և Սպանիական քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարներ։

ՊԵՌՆԻ մէջ (Զուիցերիա) Օսմ. դեսպանութիւն մը պիտի հաստատուի։ Զուիցերիոյ կառավարութիւնը իր հաւանութիւնը տուած է արդէն։

ԿԱԼԱԹԱ ՍԷՐԱՑԻ կայս. Լիսէին շրջանաւարտ աշակերտներուն անուան մէկ ցուցակը Վեհ. Սուլթանին ներկայացուեր է։

ԽԱԲԵՒԱՅՈՒԹԻՒՆ.—Եիւլիւ-Եամալը Միհրան անուն ժամագործ մը որ Ղալաթիա կը բնակի, անցեալ օր ժամագործ Ցովսէփ Թօլաեանի, և յետոյ գոհարավաճառ Սարրեանի, Վարդանի և Խաչիկ Մաթօլեանի խանութները երթալով, յաճախորդի մը ցուցնելու պատրուակով 100 ոսկիէ աւելի ապրանք առնելով աներեւութացեր է։ Վերոյիշեալները անմիջապէս ոստիկանութեան դիմեր են, որ Միհրանը փնտռելու վրայ է։

ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.— Հայ-հռոմէական հասարակութենէն և Պորսայի մէջ քոնսոլիտ խաղաչողներէն Կարապետ էֆ. Արզուրեան՝ աղջի օրը կամուրջէն անցած պահուն յանկարծամահ եղեր է։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ մէջ Գալուստեան Ցովհաննէս աղայի տունէն հրդեհ ծագելով՝ նոյն տունը այրեր է։ Ցաւալին այն է որ նոյն հրդեհին մէջ ողջ ողջ այրեր են Ցովհաննէս և իր երկու աղջիկները, մին 2, միւսը 4 տարեկան։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ մէջ սեպտ. 28ին տեղացող յորդահոս անձրեւներէն ողողում մը յառաջ գալով Պետրոս Մարտօ անուն մէկը խեղդուեր է։ Այս ողողումներուն պատճառով 25 տուն, և 5-10 ծառալից պարտէզներ աւերուեր են։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐ.—Հինգշաբթի իրիկուն Իզմիրէն կը հեռագրուի թէ քաղաքին շրջակաները երկրաշարժները կը շարունակուին մերթ ընդ մերթ։ Նոյն ատեն բաւական բուռն ցնցումներ տեղի ունեցեր են Պայաթճըգ. Տէիրմէնճիք և Մօրալի։

—Երկրաշարժէն արկածեալ տեղերը անցեալ չորեքշաբթի և հինգշաբթի 54 վակոն ատաղձ, և 155 գործաւոր ղրկուեր են Իզմիրէն։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ասկէ առաջ գրած էինք թէ Թրամուէյի ընկերութեան Վարչական Խորհուրդը 6 ամիս պայմանաժամով խոստացած էր հարկ եղած բարեքումները մտցնել ընկերութեան գործառնութեանց մէջ։ Պայմանաժամը աւարտած էր և տակաւին ընկերութիւնը ո և է բարեքում մտցուցած չէր իր գործառնութեանց մէջ։ Պետական Խորհուրդը ընկերութեան այս սին խոստումներուն ա՛լ ականջ չկախելով, որոշած էր վերջ տալ ընկերութեան այս ընթացքին։ Արդ՝ կ'իմանանք թէ Թրամուէյի ընկերութիւնը սկսեր է իր խոստացած բարեքումները... Նոր զոհ մը եւս պատճառելով։ Այնպէս որ անցեալ օրը Բերա, Կալաթա-Սէրայի մօտ Թրամուէյի կառք մը կոխոտեր է 16 տարեկան Ցոյն պատանի մը։ Կառապանը և քոնտիւքթէօռը անմիջապէս ձերբակալուեր են։ Վիրաւորեալ պատանիին վիճակը բաւական ծանր է։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ Դ. երեսին մէջ Շթայնի հագուստի վաճառատուներուն ծանուցումը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՈՒԻՆՏՍՈՐ, 11 Նոյ.— Վիքթորիա թագուհին Հարաւ-Ափրիկէ գացող հեծեալ եւ հետեւակ պահակներու գունդը աչքէ անցուցած ատեն, ճառ մը արտասանելով ըսաւ թէ կ'ողջունէ զիրենք այն վայրկենին, մինչ իրենք կը մեկնին, երթալ օգնելու համար իրենց ընկերներուն, որոնք այնքան քաջաբար կը կռուին իրենց թագուհիին և հայրենիքին համար։ Թագուհին վստահութիւն յայտնեց որ զօրքերը պիտի կատարեն իրենց պարտականութիւնը՝ ինչպէս մինչեւ հիմա. և աղօթեց Աստուծոյ որ ողջ առողջ ետ դառնան։

— Պատերազմական պաշտօնատունը մէկ քանի փաշտ զօրքերու Բէյր-Թաուն հասնելէն զատ ուրիշ լուր չհաղորդեց։ Լրագիրները կ'ըսեն թէ կացութիւնը անփոփոխ է Լէտիսմիթի, Մէյֆքինկի և Քիմպըրլիի շուրջը։ Բաբէյոյսէ կը գրեն թէ Պօէր զօրքերուն թիւը կ'աւելնայ։ Սակարանին մէջ Հարաւ-Ափրիկեան արժէթղթերուն գիները ամուր են,

—Զօր. Պըլլըր Նոյ. 10 թուով կը հեռագրէ թէ 'Թշնամին դիրքը քննելու համար Օրանժ գետին կայարանէն մեկնող ջոկատ մը Պելմանդէ 4 մղոն դէպի արեւելք ընդհարում մը տեղի ունեցեր է Պօէրներուն հետ։ Ջոկատին պետը, գնդապետ Քէյթ Ֆոլքոնէր սպաններ եւ երեք տեղակալ և երկու հոգի վիրաւորուեր են։

Զօր. Պըլլըր կը հեռագրէ նաեւ թէ Նոյ. 6 թուով Քիմպըրլիէ քաշուած հեռագրի մը նայելով՝ Պօէրները հրացանի բանել են երկու ընկէներ։ Քիմպըրլիի հարաւակողմը գտնուող ջրամբարներուն պահապանները անյայտ եղեր են Նոյ. 4էն ի վեր։ Կը կարծուի թէ Պօէրները գերի բռներ են զանոնք։

—Պաշտօնական հեռագիրները կ'ըսեն թէ Պօէրները, հրաւիրելէ ետքը Քիմպըլիի հրամանատարը որ անձնատուր ըլլայ, Նոյ. 7ին սկսեր են ռմբակոծել քաղաքը, առանց սակայն վնաս մը հասցնելու ցարդ։

ՓԱՐԻԶ.—Պօէրները Պուլուվայոյի մէջ գերի բռնեցին անգլ. զօրաց ջոկատ մը։

ՓԱՐԻԶ.—Ուաշինկդընէ կը հեռագրեն թէ՝ Ամերիկացիները Սոմփայեանի (Փիլիպպեանք) մէջ յաղթեր են ապստամբներուն։

ՄԱՏՐԻՏ.—Վալէնցիայի վաճառականները յայտարարեցին թէ չպիտի վճարեն տուրքերը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերման կէս-պաշտօնական թերթերը կարծիք չեն յայտներ Վիլհէլմ կայսեր Բոցտամի մէջ Ցարին հետ ունեցած տեսակցութեան վրայ։

ՓԱՐԻԶ.—Հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Ֆապր շատ մը խուզարկութիւններ հրամայեց Բարիզ և գաւառները, մասնաւորապէս Աստուածահաւատ միաբանութեան շէնքերուն մէջ, կառավարութեան ձեւը փոխելու ձգտող ապօրէն ընկերակցութեան մը համար։ Նմանապէս խուզարկութիւններ կատարուեցան Լա Քըռուա լրագրին խմբագրատունը։ Լէգէռբէ կ'ըսէ թէ՝ 1,800,000 ֆր.ի գումար մը գտնուեր է Աստուածահաւատ հայրերուն քովէն։

—Բարձր. Ատեանին այսօրուան նիստին մէջ ընդհանուր դատախազ Պ. Պէռնաւ հերքեց պաշտպան փաստաբան Պ. Տեմանժի՝ երէկուան նիստին մէջ ըրած յայտարարութիւնները, որոնք կը ձգտէին ապացուցանել թէ Սենատը անձեռնհաս է դատավարութեան գործը դատելու. Պ. Պէռնաւ ցուցուց թէ ամբաստանեալները քաղաքական յանցանքով ամբաստանուած են, որովհետեւ եթէ անձամբ յարձակում մը չեն գործած, գոնէ կասկածելի ոճիրներ գործած են։ Պ. Պէռնաւ, եզրակացնելով, խնդրեց ծերակոյտէն որ ինքզինքը ձեռնհաս հռչակէ։ Ասոր ի պատասխան Պ. Տեմանժ խնդրեց ծերակոյտէն՝ դուրս չելլել օրինաւորութեան ճամբէն։ Հրապարակային դատավարութիւնը վերջացաւ։ Ցետոյ Ատեանը գաղտնի նիստի մը մէջ որոշեց ձեռնհաս հռչակել ինքզինքը։ Այս որոշումը ընդունուեցաւ 91ի դէմ 157 ձայնով,

ՎԻԵՆՆԱ.— Երեսփ. Ժողովին երէկուան նիստին մէջ, Մորավիոյ շփոթութիւններուն սաթիւ եղած հարցապնդման միջոցին ներքին գործոց Նախարար Պ. Քէօրպէր յայտարարեց թէ՝ ոստիկանները և ոստիկան-զինուորները իրենց պարտքը միայն կատարեցին։ Ոստիկանները օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան վիճակի մը մէջ կը գտնուէին, որով ստիպուեցան զէնքի դիմել։ Կառավարութիւնը ցաւ կը յայտնէ, որ ազգային և քաղաքական անհամաձայնութիւններուն վրայ դաւանաբանական պայքարներ ալ աւելցած են։ Կառավարութիւնը իր պարտքը պիտի կատարէ, պահպանելու համար ընդհանուր կարգապահութիւնը, և կալուածի ու անձի ապահովութիւնը (ծափեր յախակողմէն)։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՀՌՈՄ, 12 Նոյ.— Արքունիքին մէջ կ'ըսուի թէ Վիլհէլմ կայսրը յառաջիկայ ապրիլին Հռոմ պիտի գայ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Այսօր կը հաստատուի թէ արտաքին գործոց Նախարար կոմս Պիւլով՝ Վիլհէլմ կայսեր պիտի ընկերանայ, Անգլիա ուղեւորութեանը միջոցին։

ՄԱՏՐԻՏ.— Քաթալանցի երեսփոխաններուն առաջարկը, որով կը պահանջէին ազատ թողուլ Պարսելոնայի բանտարկեալները, մազ մնաց որ տապալէր Դահլիճը։ Այս առաջարկին մերժումը քուէարկուեցաւ միմիայն Թէթուանի դուքսին ազդեցութեան շնորհիւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

ԱՐՄՏԻՔ.—Ցորեն.—Այս շաբթու հասաւ ծախուեցաւ կակուղ ցորեն Վառնա 8000 կիլօ, 3,000 և Անատոլու խառն 5000։ Կարծր ցորենի վաճառում 6,000 քիլօ, 38-40 փարայէն օխան։ Մարսիլիոյ մէջ Պերտիանսքա, կ'արժէ 23.25 23.75 Ալէքսանտրօֆ՝ 22 3/4-23 1/4 Նիգոլայէֆ՝ 22 3/4-23 1/2 Մարիանօբոլի 23-23 1/4 ֆրանք.—Հաճար.— Վաճառում չկայ։ Իզմիրի մէջ գործ չկայ։ Եգիպտացորեն.— Վաճառում չկայ։ Իզմիրի մէջ գին 45 փարա—Գարի.—Ծախուեցաւ Օտեսա 12,000 քիլէ 13-14 ղրուշէն։ Իզմիրի մէջ

գինները ամուր են: Գիներն են $12^3/_4$–18:—Վարսակ.— Վաճառում չկայ: Իզմիրի մէջ օխան 26 փարա: Կորեկ.— Վաճառում չկայ: Իզմիրի մէջ առուտուր չկայ: Թուզ.— Վաճառում չկայ: Կը կարծուի թէ այս տարուան բերքը 12000 պարկը պիտի չանցնի: Մարսիլիոյ մէջ Ռոտոսդոյի ապրանք 29ֆր.: Իզմիրի մէջ 45 փր.: Կնճիթ (սուսամ)— Ծախուեցաւ 150,000 օխա արտածումի համար 87-95 փր.էն: Իզմիրի մէջ հրապարակը ամուր է 95-102 փր: Անիսոն.—Վաճառում չկայ: Անատոլուի ապրանք 3-$3^1/_3$ ղշ. Միտիլլի 3.50-3.$62^1/_2$, Քիոս 4.50-4.$62^1/_2$ ղշ.:

ՆԸՐԱՄՈՒԹԻՒՆՔ.—Ալիւր.—Եկան և ծախուեցան 1600 պարկ Օտեսա, 82-103 էն, Մարսիլիա 6000' 65-75էն, և Վառնա 500 պարկ Բ. տեսակ:

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ.—Շաքար.— Հասաւ և ծախուեցաւ 6000 պարկ Թրիեսթէ' 86-89 ղրուշէն 2,500 պարկ ռուսական 72 ն և 100 պարկ կեղծ 72էն: Սուրճ.—Հասաւ և ծախուեցաւ 2800 պարկ, 4.60-5.50 ղշ.էն օխան:—Բրինձ.— Հասաւ և ծախուեցաւ 400 պարկ Ռանկուն 111էն, 1200 Եգիպտական 73-77 ղրշ.էն, և 100 պարկ Ռիզոն $42^1/_2$-44 Փր.էն: Կաղ.— Մեծաքանակ ժամանում և վաճառում եղաւ: 28 ղշ.էն անտակը Թրանսիթ: Պոլսոյ մէջ 30 ղրշ.:

ՄԵՏԱՂ.—Երկաթ.—Ժամանում և վաճառում անկարեւոր: Նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ մետաղի միւս տեսակներուն վրայ:

ԱՐՏԱԾՈՒՄ.—Թէֆթիք.—Ծախուեցաւ 500 հակ 20-$22^3/_4$ ղրշ.էն օխան:—Բամբակ.—Իզմիրի մէջ կենդրինարը 185-195էն գործ եղաւ արտածման համար: Գիներն են գրեթէ Անատոլու $4^1/_4$-$4^1/_2$ Բումէլի և շրջակաները 5-$5^1/_2$:Բամպակ.— Գիները վեր են. եկաւ և ծախուեցաւ 150 հակ Ատանա $4^1/_2$ ղշ.էն օխան: Իզմիրի մէջ քիչ գործեր եղան 248 ղրշ.էն Սապանճա, և 230 Ատանա: — Մետաքս.— Վաճառում չկայ: Հրապարակը հանդարտ է: Խնդրանք կայ Մարսիլիոյ մէջ: Լոնտոնի մէջ հրապարակը ամուր է: Իզմիրի մէջ բերքը այս տարի առատ ըլլալ կը խոստանայ, գին 32-37 ղշ.օխան, կը յուսացուի որ 60,000 օխա բերք ըլլայ, որուն 20,000ը արդէն ծախուած է: Լիոնի մէջ Պրուսայի բժոժական մետաքսի (կրէժ) գինն է 49-56, Սուրիա 53-56, Սուրիոյ կրկնոլոր մետաքս 57-60:—Կաշեր.—Վաճառում 20,000 ոսկիի չափ: — Աֆիոն.— Ծախուեցաւ 27 սնտուկ' դեղավաճառի 116-$121^1/_2$ 14սնտուկ Զիլէ 125-140էնէն: Իզմիրի մէջ հրապարակը ամուր է. գիներն են Գարահիսար Թէլքէլ են. 75-79 ղշ., պատրաստ ապրանք 2540 կողով:—Դեղին հատ (քիթրէ).— Ծախուեցաւ 29 պարկ պիսոտօ 20-28 պարկ դեղին 16-17, և 57 պարկ ճերմակ 24-32 ղշ.էն օխան: Դեղին Արմատ — Վաճառում չկայ. Իզմիրի մէջ գինները ամուր են, 19.$19^3/_4$ ղշ.էն գործ եղաւ: Մարսիլիոյ մէջ արևելքի ապրանք կ'արժէ 165-168:—Ճեհրէ.— Վաճառում չկայ: Իզմիրի մէջ գործ չեղաւ 65-110 փր.էն օխան: — Մոմ.— Գործ չեղաւ: — Խուզէն (բալլամուտ). — Աննշան վաճառումներ: Իզմիրի մէջ գինները բարձր են: Գործառնութիւններ եղան 37-40, 54-58 60-65, 65-70 և 75-87 փր.էն. — Մազեր.— Աննշան գործեր. անփոփոխ գիներ:

Առեւտրական Սենեակի Լրաբեր
Հակա· 30/11 Նոյեմբ. 1899

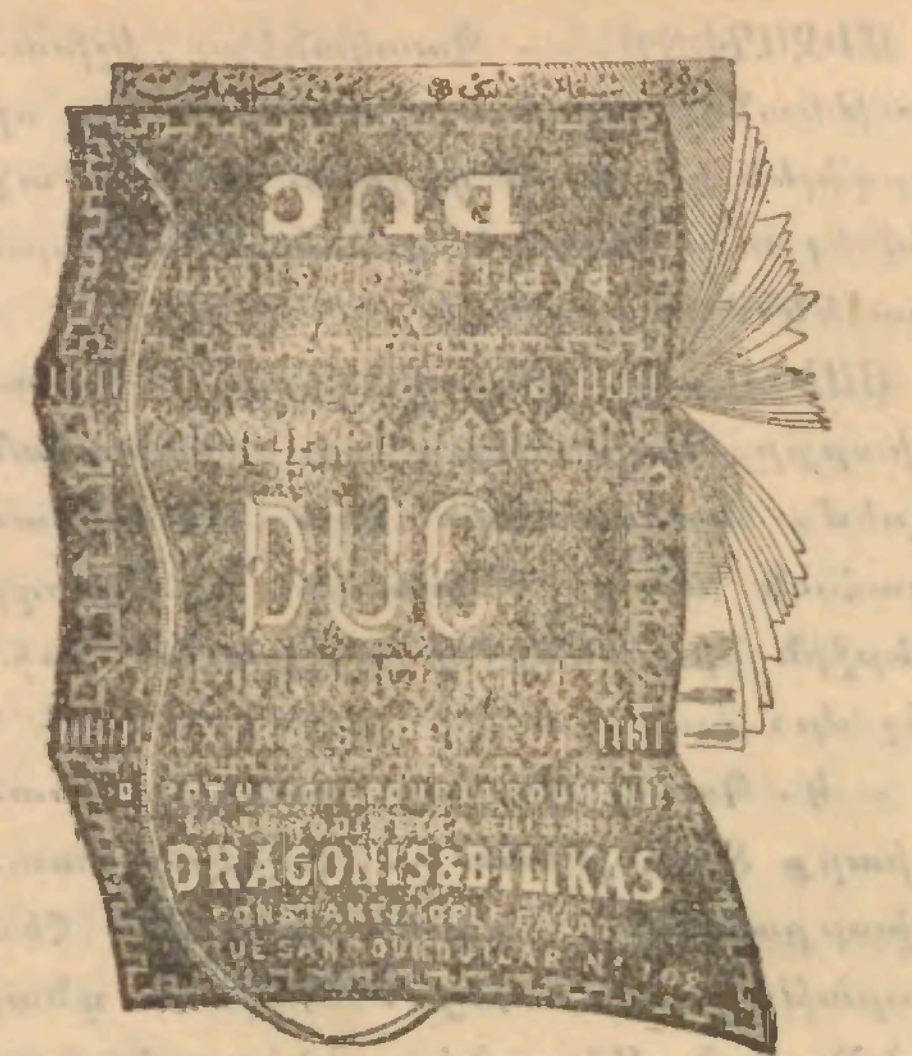
ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ այրի տիկին Արաւէմ Գ. Կիւմիւշկէրտանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 95 ղրշ. նուիրած են Հիւանդանոցիս Տէր և Տիկին Ռուբէն Էֆէնտի Իզմիրլեան:

(Կնքէ)

ՏՈՔԹՈՌ ԽՈՌԽՈՌՈՒՆԻ

Կը գտնուի ամէն օր Կէտիք Բաշա Ալի պէյ Սոգագը թիւ 25: Երեքշաբթի օրերը ձրի կ'ընդունի: 15—3

Այս սիկառի թուղթին կիզծը հանուած ըլլալով, կը ծանուցանենք մեր յաճախորդներուն որ Տիւք անունը չկրող թուղթերուն կարեւորութիւն չի տան և անոնցմէ չգործածեն: 50—7

ԻՒՆԻՈՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ԲԱՐԻԶ, ՊԱՆԹ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828	1828 L'UNION DE PARIS	ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

Դրամագլուխ և Պահեստ Ֆր.	94 Միլ.	Դրամագլուխ և Պահեստ Ֆր.	135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցուած վնասներ	» 90 »
Հատուցուած վնասներ	» 215 »	Ապահովգր. գումարներ	» 246 »

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կեանքի ճիւղին Տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Կալաթա, Թանրապրուճ խան, Օսմ. Պանքային դէմ

ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՈՆ

ՇԹԱՅՆԻ ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆԻ ՄԷԿ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԹԻՒՆԷԼԻՆ ՄՕՏ գտնուած Մեր վաճառատան վարձակալութեան պայմանաժամը աւարտած ըլլալով, հոն գտնուած բոլոր ապրանքները և նոյն պիտոյքները որոշած ենք տարապայման աժան գիներով ծախել, ուստի կը յանձնարարենք մեր յաճախորդներուն այս միակ առիթը ձեռքէ չփախցնել: Բոլոր ապրանքներուն նախապէս որոշուած գիներուն տակ նշանակուած են արտասովոր կերպով զեղչուած գիները:

Ցայտնի է թէ Շթայն վաճառատունը իւրաւմբ մեծ համբաւ չահած է իր հանդերձեղէններուն նրբաճաշակութեամբը և տոկունութեամբը: Այդ համբաւին ստուգիւ արժանի ապրանքներ կը գտնուին վերոյիշեալ վաճառատան մէջ' Թիւնէլին մօտ, արանց, կանանց և տղայոց հագուստներ' վերջին նորաձևութեան համաձայն:

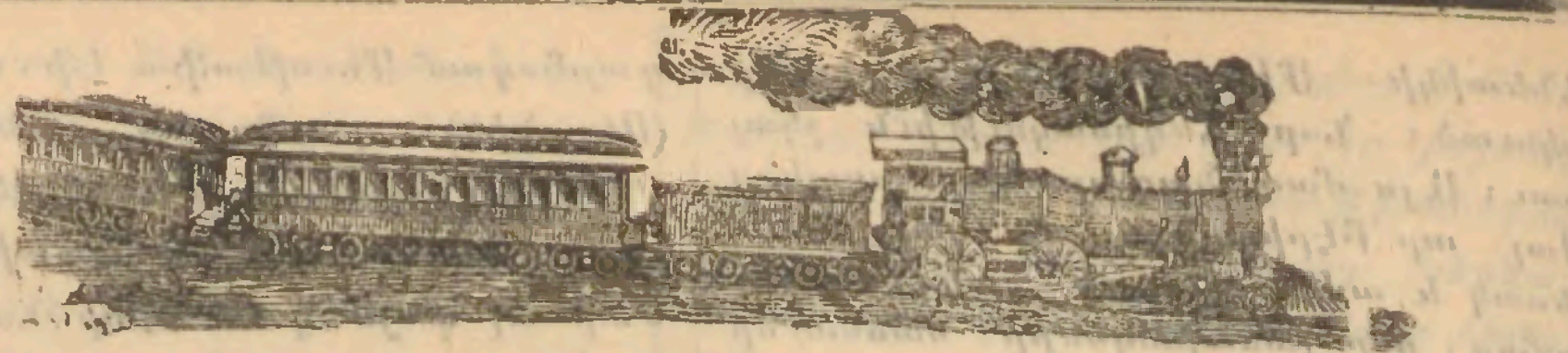
Ասկէ զատ կը ծանուցանենք յարգոյ յաճախորդներուն թէ' մեր միւս վաճառատուները կը գտնուին

ՂԱԼԱԹԻԱ. ՔԱՐԱՔԵՕՅ, ԹԻՒ 20, և ՊՈԼԻՍ, ՊԱՂՉԷ ԳԱՊՈՒ, ԹԻՒ 61

Այս երկու վաճառատուններուն մէջ ալ, ի նորոյ բերուած են ձմրան եղանակին յարմար, այրերու, կիներու և տղայոց հագուստներ, վերջին նորաձեւութեան համաձայն:

Ասկէ զատ անգլիական մօշամօշներու ճոխ մթերք մը բերուած է, է'ն ազնիւ տեսակներէն, և արտասովոր կերպով աժան գիներով:

Կը յանձնարարենք մեր յաճախորդներուն, անգամ մը այցելել մեր վաճառատուները: Որովհետեւ հոն այցելելէ ետք անկարելի է որ չգնեն այնքան ազնիւ ապրանքներ, այնքան դիւրամատչելի գիներով: 52—5

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆՑ ՑՈՒՑԱԿԸ 1899 ՆՈՅ. 1ԻՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ–ԲԷՆՏԻՔԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

Կիլոմ. Թիւ	34	2	4	6	36	8	10
ԿԱՅԱՐԱՆ	Ապ. և Ճմբ.	Ճմբ.	Ճմբ.	Ճմբ.	Ապ. և Ճմբ.	Ճմբ.	Ճմբ.
	Առաւ.	Առաւ.	Առաւ.	Իրիկ.	Իրիկ.	Իրիկ.	Իրիկ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ մկ.	1 35	3 47	5 33	7 03	8 15	10 30	11 30
Հայտար փաշա ժմ.	2	4 12	5 58	7 28	8 40	10 55	11 55
մեկնում	2 20	4 21	6 08	7 38	8 55	11 05	12 05
Գըզըլ Թօբրագ	— —	4 28	6 15	7 47	9 05	11 13	12 13
Ֆէնէր Քէօշէսի	2 32	4 33	6 19	7 51	9 09	11 17	12 17
Կէօզ Թէբէ	— —	4 38	6 24	7 56	9 15	11 22	12 22
Էրէն Քէօյ ժմ.	2 45	4 43	6 30	8 02	9 21	11 28	12 27
Պօսթանճը	2 54	4 51	6 37	8 09	9 31	11 35	12 34
Մալթէբէ	3 06	5 02	6 48	8 19	9 44	11 45	12 41
Գարթալ	3 22	5 13	6 59	8 31	10 01	11 56	12 55
Բէնտիք ժմ.	3 33	5 21	7 07	8 39	10 11	12 04	1 03

ԴԱՐՁ

Կիլոմ. Թիւ	1	3	5	31	7	9	11	33
ԿԱՅԱՐԱՆ	Ճմբ.	Ճմբ.	Ճմբ.	Ապ. և Ճմբ.	Ճմբ.	Ճմբ.	Ճմբ.	Ապ. և Ճմբ.
	Առաւ.	Առաւ.	Առաւ.	Առաւ.	Առաւ.	Իրիկ.	Իրիկ.	Իրիկ.
ԲԷՆՏԻԿԷՆ մկ.	1 21	2 07	3 13	4 35	6 26	8 20	9 52	10 30
Գարթալ	1 30	2 16	3 23	4 48	6 35	8 30	10 02	10 45
Մալթէբէ	1 41	2 27	3 34	5 01	6 47	8 41	10 14	11 01
Պօսթանճը	1 51	2 37	3 44	5 18	6 58	8 51	10 25	11 17
Էրէն Քէօյ	2 —	2 46	3 55	5 30	7 07	8 59	10 34	11 30
Կէօզ Թէբէ	2 04	2 50	3 59	5 34	7 11	9 03	10 38	— —
Ֆէնէր Քէօշէսի	2 09	2 55	4 04	5 40	7 16	9 09	10 43	11 41
Գըզըլ Թօբրագ	2 13	2 59	4 08	5 44	7 20	9 13	10 47	— —
Հայտար փաշա ժմ.	2 19	3 05	4 14	5 52	7 26	9 19	10 53	11 50
մեկնում	2 26	3 12	4 21	6 05	7 35	9 27	11 —	12 05
Կմ-ի շոգ.ի ժմ.	2 51	3 37	4 46	6 30	8 —	9 52	11 25	12 30

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ–ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

Կիլոմ. Թիւ	34	36
ԿԱՅԱՐԱՆ	Ապ. և Ճմբ.	Ապ. և Ճմբ.
	Առաւ.	Իրիկ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ	1 35	8 15
Հայտար Բաշա ժմ.	2	8 40
մկն.	2 20	8 55
Գըզըլ Թօբրագ	— —	9 05
Ֆէն. Քէօշէսի	2 32	9 09
Կէօզ Թէբէ	— —	9 15
Էրէն Քէօյ ժմ.	2 45	9 21
Պօսթանճը	2 54	9 31
Մալթէբէ	3 06	9 44
Գարթալ	3 22	10 01
Բէնտիք ժմ.	3 33	10 11
մկն.	4 41	10 21
Թուզլա	4 03	10 46
Կէյպգէ	4 23	11 10
Տիլ Իսկէլէսի	4 45	11 37
Թավշանճըլ	4 55	11 47
Հէրէքէ	5 11	12 06
Եարըմճա	5 29	12 30
Թիւթիւն Չիֆթլիք	5 41	12 44
Տէրինճէ	5 52	12 57
ԻԶՄԻՏ ժմ.	6 06	1 13
մկն	6 26	
Պէօյիւք Տէրպէնտ	7	
Սապանճա	7 25	
Համամլըք	7 47	
Կէյվէ	8 31	
Աք Հիսար	8 52	
Մէքէճէ	9 24	
Լէֆքէ	9 49	
Վէզիր Խան	10 24	
Պիլէճիք ժմ.	11 06	
մկն.	11 20	
Գարաքէօյ	12 30	
Պօզիւք	1 15	
Ին Էօնիւ	2 05	
Չուգուր Հիսար	2 36	
ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ ժմ.	3 15	
	Առաւ.	
Էսկի Շէհիր մկն.	1	
Աք Բունար	1 49	
Ալփքէօյ	2 35	
Պէյլիք Ահըր	3 23	
Սարըքէօյ	4 38	
Պէյլէր	5 35	
Սագ Իլէր	6 20	
Պէյլիք Պէօբրիւ	7	
Բօլաթլը	7 55	
Մալըքէօյ	9 17	
Եընիճանքէօյ	10 19	
ԷՆԿԻՒՐԻ ժմ.	11 12	
	Իրիկ.	

ԴԱՐՁ

Կիլոմ. Թիւ	123	31
ԿԱՅԱՐԱՆ	Ապ. և Ճմբ.	Ապ. և Ճմբ.
	Առաւ.	
ԷՆԿԻՒՐԻԷՆ մկն.	2 15	
Եընիճանքէօյ	3 10	
Մալըքէօյ	4 25	
Բօլաթլը	5 59	
Պէյլիք Պէօբրիւ	6 51	
Սագիլէր	7 23	
Պէյլէր	8 08	
Սարըքէօյ	9 13	
Պէյլիք Ահըր	10 20	
Ալփքէօյ	11 16	
Աք Բունար	11 54	
Էսկիշէհիր ժմ.	12 41	
	Առաւ.	
ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ մկն.	11 40	
Չուգուր Հիսար	12 16	
Ին Էօնիւ	12 48	
Պօզիւք	1 24	
Գարաքէօյ	1 58	
ՊԻԼԷՃԻՔ ժմ.	2 48	
մկն.	3 02	
Վէզիր Խան	3 35	
Լէֆքէ	4 08	
Մէքէճէ	4 40	
Աք Հիսար	5 04	
Կէյվէ	5 27	
Համամլըք	6 18	
Սապանճա	6 34	
Պէօյիւք Տէրպէնտ	6 59	
ԻԶՄԻՏ ժմ.	7 34	Առաւ.
մկն.	7 54	1 26
Տէրինճէ	8 09	1 44
Թիւթիւն Չիֆթլիք	8 18	1 55
Եարըմճա	8 30	2 12
Հէրէքէ	8 55	2 43
Թավշանճըլ	9 05	2 55
Տիլ Իսկէլէսի	9 14	3 06
Կէյպգէ	9 40	3 40
Թուզլա	10	4 02
Բէնտիք ժմ.	10 20	4 25
մկն	10 30	4 35
Գարթալ	10 45	4 48
Մալթէբէ	11 04	5 04
Պօսթանճը	11 17	5 18
Էրէնքէօյ	11 30	5 30
Կէօզ Թէբէ	— —	5 34
Ֆէնէր Քէօշէսի	11 41	5 40
Գըզըլ Թօբրագ	— —	5 44
ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ժմ.	11 50	5 52
մկն.	12 05	6 05
ԿԱՄՈՒՐՋ շոգ. ժմ.	12 30	6 30
	Իրիկ.	

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ ԳՈՆԵԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ ԿԱՅԱՐԱՆ	224 Ապ. և Ճմբ.	ԴԱՐՁ ԿԱՅԱՐԱՆ	223 Ապ. և Ճմբ.
	Առաւ.		Առաւ.
ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ մկ.	12	ԳՈՆԵԱ մկն.	12
Քէօբչէ Գրըգ	12 43	Բունար Պաշը	12 48
Սպուն. Բունար	1 41	Մէյտան	1 53
Ալթունթաշ	2 34	Սէրայ Ինի	2 31
Չէօքիւրլէր	3 17	Քասրին Խանը	3 13
Տէյէր	4 18	Ըլղըն	4 05
Իհսանիյէ	4 47	Չավուշլը	4 37
Համամ	5 11	Ազարի քէօյ	5 19
Ղազլըկ. Համամ	5 21	Աք Շէհիր	5 57
Աֆիոն Գարահի.	6 13	Եալաան	6 19
Պէօյիւք Չօգ.	6 48	Իսհագլը	6 44
Չայ	7 41	Չայ	7 34
Իսհագլը	8 27	Պէօյ. Չօգն.	8 22
Եալաան	8 51	Աֆիոն Գարահի.	9 15
Ագշէհիր	9 20	Ղազլըկ. Համ.	9 47
Ազարի քէօյ	9 52	Համամ	9 56
Չավուշլը	10 34	Իհսանիյէ	10 24
Ըլղըն	11 12	Տէյէր	11 08
Քասրին Խանը	11 59	Չէօքիւրլէր	11 55
Սէրայ Ինի	12 48	Ալթունթաշ	12 40
Մէյտան	1 20	Սպն. Բունար	1 38
Բունար Պաշը	2 22	Քէօբչէ Գրըգ	2 20
ԳՈՆԵԱ ժմ.	3	ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ժմ.	3
	Իրիկ.		Իրիկ.

ԱԼԱՈՒՆՏ–ՔԷՕԹԱՀԻԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

	առաւ.	իրիկուն
Ալաունտ մեկ.	2 45	12 50
Քէօթահիա ժմ.	3 05	1 10

ԴԱՐՁ

	առաւ.	իրիկուն
Քէօթահիա մկ.	1 45	11 55
Ալաունտ ժմ.	2 05	12 15

ՀԱՄԻՏԻԷ–ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

	առաւ.	իրիկուն
Համիտիէ մեկ.	6 25	7 55
Ատաբազար ժմ.	6 46	8 16

ԴԱՐՁ

	առաւ.	իրիկուն
Ատաբազար մկ.	5 39	7 09
Համիտիէ ժմ.	6 —	7 30

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ(14)

Ժ. ՄԱԹԷՑ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ

—Քեզ մեռցնե՞լ, գոչեց Դանիէլ սարսափահար և մոլեգին:

—Մայրս յանդգնի թերևս այդ խրատը տալ իրեն եթէ երբէք իմանայ իմ գիտցածս:

«Ասկէ զատ, եթէ ամուսինս չըլլար, որուն դէմ ալ ահագին զէնք մը ունիմ... հայրս կայ, հա'յրս, որ խենթութիւն ունի, պատուոյ ազնիւ խենթութիւնը...:

«Եթէ գիտնայ թէ Ֆէրնիք մը, իր աղջիկը, իր արիւնը կրող կին մը գրժած է իր ամուսնական ուխտը... սարսափելի միջոցներու կը դիմէ... ինծի դէմ հոգս չէ այնչափ... այլ քեզի դէմ... և մեր զաւկի՞ն դէմ:

Ձայնը արգիլուեցաւ կոկորդին մէջ սրտին յուզմունքէն խարտակուած:

—Բայց յանցանքը քո՞ւկդ է, պաշտելի' Ֆէրնանտ, այդ թշուառականն առնելուդ, եթէ հայրդ մտիկ չըրաւ քեզ, երբ կ'ըսէիր իրեն թէ զիս' Դանիէլ տը Պէօրը, կը սիրէիր:

—Այո', այո', իմ է յանցանքը, ըսաւ Ֆէրնանտ դառն սարսանքի ձայնով մը: կրնայի դէմ կենալ: Բայց տղայ էի այն ժամանակ, կամքէ զուրկ տղայ մը...:

«Բովս մէկը չի կար որ զիս քաջալերէր, սրտապնդէ՞ր...: Միայն իմ սէրս կար քեզի համար... որ այն ժամանակ այն չէր ինչ որ է հիմա...:

«Միթէ մարդ կրնա՞յ սիրել, պաշտել գիտնալէն առաջ:

«Ասկէ զատ, չէի գիտեր այն վատութիւնը զոր ետքը իմացայ...:

«Ա՜հ, կ'երդնում քեզի, ամէն բան ըրի քեզ մոռնալու համար, Դանիէ՛լ... ամէն բան ըրի այդ սիրելու համար:»

Ֆէրնանտ տնկուեցաւ, երիտասարդին երկու ձեռներն իր ձեռներուն մէջ առաւ, և իր խանդավառ գեղեցիկ աչերն անոր վրայ ուղղելով.

—Գիտես որ ես անկեղծ եմ քեզի հետ, ըսաւ ցած ձայնով:

«Ուստի ներէ ինծի ըսել քեզ. եթէ տը Ռիչմոն դերկոմս ուրիշ մարդ մը ըլլար, եթէ ուրիշ կերպ վարուէր ինծի հետ, կը կարծեմ թէ քեզ կը մոռնայի այն ժամանակ և զինքը կը սիրէի:

«Վերջապէս, երբէք, երբէք չէի խաբեր զայն և ամուսնական ուխտս չէի դրժեր:

—Կը զղջա՞ս, ըսաւ Դանիէլ քաղցրութեամբ. զիս չե՞ս սիրեր այլ ևս:

—Ապերա'խտ, գոչեց Ֆէրնանտ անպատում գորովով. քեզ չի սիրել այլ ես, քե՞զ,

«Ի՞նչ տեսակ կին կ'ըլլայի ես, եթէ քեզ այսպէս լաւ ճանչնալով. քեզնէ այսպէս սիրուելով' նուազ սիրէի քեզ, եթէ' ընդհակառակն' ամէն օր աւելի խորին, աւելի անլուծանելի բան մը չաւելնար այն կապին վրայ որ ցկեանս կը միացնէ մեզ. կը հասկընա՞ս:»

Եւ ուժով մը սեղմեց զայն իր թեւերուն մէջ:

—Ա՜հ, կ'օրհնեմ քու ամուսինդ վատութիւնը... որ քեզ ինծի տուաւ, գոչեց երիտասարդը:

«Տարիէ մը ի վեր, որ քու սէրդ խոստովաներ էիր ինծի, քաջաբար կը կռուէիր...

«Եւ երբ իմացայ որ ամուսինդ տարփածն էր մօրդ... ինծի՛ եկար:»

Ձայն ըսելէ ետև Դանիէլ վարանեցաւ, ամպ մ'անցաւ ճակտին վրայէն:

(Շարունակելի)